

ТАФІНЦЕВА С.І.,

кандидат педагогічних наук,
Хмельницька гуманітарно-
педагогічна академія,
м. Хмельницький, Україна

ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ГЕНДЕРНА ПСИХОЛОГІЯ»

In the article the author reveals the concept «independent work», clarifies the role of independent students' work in studying the discipline «Gender Psychology» in the formation of future highly qualified specialist with egalitarian worldview, ability to resist gender stereotypes and ability to work professionally; the analysis of types of independent work of students at studying of discipline «Gender psychology» is carried out. The following types of independent work of students are considered: participation in the competition of student essays / drawings «My mother is a professional», «My loving father», creative essay «My gender experience», writing a fairy tale about gender stereotypes, developing handouts for gender films topics, compiling a gender portfolio, gender expertise of periodicals, issue of information and advertising materials on gender issues. To reveal the content and features of the implementation of these types of independent students' work.

Key words: independent work, gender psychology, types of independent work on gender psychology.

У статті автором розкрито зміст поняття «самостійна робота», з'ясовано роль самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни «Гендерна психологія» у формуванні майбутнього висококваліфікованого фахівця із егалітарним світоглядом, умінням протистояти гендерним стереотипам та здатністю здійснювати професійну діяльність на засадах гендерного підходу; здійснено аналіз видів самостійної роботи студентів при вивченні навчальної дисципліни «Гендерна психологія». Розглянуто такі види самостійної роботи студентів як: участь у конкурсі студентських есе/малюнків «Моя мама – професіоналка», «Мій люблячий тато», творче есе «Мій гендерний досвід», написання казки про виникнення гендерних стереотипів, розробка роздаткового матеріалу до фільмів на

гендерну тематику, укладання гендерного портфоліо, гендерна експертиза періодичних видань, випуск інформаційно-реklamних матеріалів на гендерну тематику. Розкрити зміст та особливості виконання означених видів самостійної роботи студентів.

Ключові слова: самостійна робота, гендерна психологія, види самостійної роботи з гендерної психології.

В статье автором раскрыто содержание понятия «самостоятельная работа», выяснена роль самостоятельной работы студентов при изучении дисциплины «Гендерная психология» в формировании будущего высококвалифицированного специалиста с эгалитарными мировоззрением, умением противостоять гендерным стереотипам и способностью осуществлять профессиональную деятельность на основе гендерного подхода; осуществлен анализ видов самостоятельной работы студентов при изучении учебной дисциплины «Гендерная психология». Рассмотрены такие виды самостоятельной работы студентов как: участие в конкурсе студенческих эссе / рисунков «Моя мама – профессионалка», «Мой любящий папа», творческое эссе «Мой гендерный опыт», написание сказки о возникновении гендерных стереотипов, разработка раздаточного материала к фильмам на гендерную тематику, формирование гендерного портфоліо, гендерная экспертиза периодических изданий, выпуск информационно-реklamных материалов на гендерную тематику. Раскрыто содержание и особенности выполнения указанных видов самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: самостоятельная работа, гендерная психология, виды самостоятельной работы по гендерной психологии.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Досвід, накопичений вітчизняною педагогічною освітою у сфері підготовки молоді актуалізує погляди науковців та практиків на проблематиці педагогіки вищої школи, потребі в розширенні наукового знання про професійну підготовку студентів. Особлива увага привернута до становлення нової генерації професійних кадрів, підготовка яких здійснюється на засадах гендерного підходу. Над вирішенням проблеми впровадження гендерного підходу в освіту продуктивно працюють науковці і викладачі й у вітчизняному і зарубіжному освітньому просторі. Зокрема, у площині наукових досліджень знаходяться гендерні стандарти

сучасної освіти, категоріальний апарат гендерної психології та гендерної педагогіки, концепція гендерного підходу в системі вищої освіти та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Дослідженню проблеми розвитку та формування особистості на засадах гендерного підходу приділяли увагу науковці. Зокрема, низку праць присвячено врахуванню гендерного підходу в освітньому просторі (Т. Говорун, Т. Дороніна, О. Кікінеджі, О. Константинова, В. Кравець, О. Луценко, О. Петренко, Л. Штильова та ін.), особливостям інтеграції гендерного підходу в професійну підготовку майбутніх фахівців (Л. Градусова, Т. Голованова, І. Кльоцина, І. Мунтян, О. Остапчук, Н. Приходькіна, П. Терзі та ін.). Проте результати вивчення теоретичних джерел дають підстави стверджувати, що сьогодні практично відсутні наукові дослідження, присвячені комплексному, системному розгляду самостійної роботи студентів при вивченні навчальної дисципліни «Гендерна психологія».

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є визначення видів самостійної роботи при вивченні навчальної дисципліни «Гендерна психологія» та конкретизація змісту й особливостей їх виконання студентами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гендерна психологія як навчальна дисципліна пропонує студентам у локусі вивчення тримати науковий напрям психологічного знання, який у дослідженні проблем формування та розвитку особистості, соціуму й світу визначає гендерний контекст. Метою вивчення «Гендерної психології» є ознайомлення студентів з основними напрямками досліджень гендерних аспектів різноманітних явищ соціально-психологічного характеру, порівняльним аналізом проблем гендерних відмінностей, гендерної ідентичності та гендерних стереотипів та причин гендерного конфлікту, моделюванням гендерно нейтрального середовища.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає як аудиторну роботу, так і її самостійне опрацювання. Енциклопедія освіти пропонує означувати самостійну роботу як діяльність індивіда, що здійснюється ним своїми власними силами без сторонньої участі [3, с. 803]. Саме самостійна робота студентів при вивченні навчальної дисципліни «Гендерна психологія» сприяє формуванню самостійності як риси особистості, яка проявляється в умінні ставити перед собою конкретні цілі, визначати ресурси для їх реалізації, досягати їх власними силами та ін. У Законі «Про вищу освіту» самостійною роботою студентів визначено одну із форм організації освітнього процесу [2]. Саме тому основним завданням викладача закладу вищої освіти є не просто трансляція готового наукового продукту, завершеної істини, а стимулювання та мотивація студентської молоді до активного й творчого пошуку нових знань, створення власного творчого продукту. Відповідно, доцільним та ефективним при вивченні дисципліни «Гендерна психологія» є впровадження різноманітних видів самостійної роботи

студентів, що спонукатимуть їх до переосмислення їх соціальної ролі, усвідомлення своїх прав та реалізації можливостей незалежно від статі.

1. *Участь у конкурсі студентських есе/малюнків «Моя мама – професіоналка», «Мій люблячий тато».* Метою конкурсу визначено: сприяння належній оцінці професійних досягнень матерів, внеску матерів у добробут сім'ї та країни; популяризувати роль чоловіка-батька в суспільстві, сприяти усвідомленню важливості активної участі батька разом з мамою у вихованні дитини; сформувати у студентської молоді позитивний образ батька; подолання стереотипів щодо ролі жінок і чоловіків у сім'ї та суспільстві, утвердження духовних цінностей; розвиток морально-етичних якостей студентської молоді; залучення творчих студентів/ок до соціально-корисної діяльності; підтримка талановитих студентів/ок, сприяння їх самореалізації та творчому розвитку на засадах гендерного підходу.

На Конкурс подаються індивідуально підготовлені малюнки та (або) есе, пов'язані з загальною тематикою конкурсу. Відзначення переможців конкурсу проводиться урочисто на заході презентації збірки творчих есе та малюнків «Моя мама – професіоналка» та «Мій люблячий тато», за участі адміністрації закладу.

Використання означеного виду самостійної роботи сприяє формуванню у студентської молоді неупередженого ставлення до розподілу гендерних ролей у сім'ї та суспільстві та закладає основу у формуванні власної егалітарної родини.

2. *Творче есе «Мій гендерний досвід».* Написання есе про гендерний досвід – це своєрідний спосіб саморефлексії, засіб вивчення становлення і розвитку гендерної ідентичності, спрямований на відновлення власного соціального досвіду. Під час написання гендерного досвіду студенти усвідомлюють власні індивідуальні гендерні характеристики, особливості формування гендерної ідентичності, актуалізують механізми та чинники, що сприяли її формуванню, а також систематизують власні гендерні уявлення.

Інструктивний матеріал до написання творчого есе «Мій гендерний досвід» адаптовано із психологічного практикуму М. Ткалич [7, с. 222-224]. Студентам пропонується пригадати себе у різні періоди онтогенезу та визначити у кожному віковому періоді особливості становлення та формування себе як представника певної статі. Також пропонуються орієнтовні питання, які можуть наштовхнути на певні роздуми чи асоціації для написання есе: коли вперше вам вказали на вашу статі? коли звернули увагу на відмінність між хлопчиками та дівчатками, чоловіками і жінками? коли помітили різне ставлення дорослих до представників різної статі? хто з батьків був Вам ближчим у дошкільному, молодшому шкільному, підлітковому і юнацькому віці? які особливості поведінки, комунікації між представниками різної статі є

у вашій сім'ї? що говорили дорослі в дитинстві з приводу того, яким мають бути дівчинка і хлопчик? як заохочували (чи засуджували) вашу поведінку з огляду на вашу стать? хто вплинув на ваші гендерні погляди та уявлення? чи було різним ставлення вчителів до успішності і дисциплін хлопчиків і дівчаток? з ким вважали за краще гратися у дошкільному та молодшому шкільному віці? якими були ваші улюблені іграшки, ігри, герої казок, мультфільмів? якими були Ваш одяг і зовнішній вигляд у ранньому дитинстві, у школі? який маєте вигляд зараз? що впливає на вибір одягу та формування образу? та ін.

3. Написання казки про виникнення гендерних стереотипів. Створення студентами казок, які «руйнують» зумовлені культурою образи поведінки, риси характеру жінок і чоловіків, та їхнє використання під час професійної практики підштовхує до висновків та умовиводів, самостійного вибудовування понять щодо протистояння гендерним стереотипам та гендерним упередженням, сприяє їхній успішній соціалізації з урахуванням можливостей та особливостей статі кожного.

Гендерні стереотипи – це соціальні уявлення та очікування відносно того, якими мають, або не мають бути представники того або іншого гендеру – жінки та чоловіки. Гендерні стереотипи тісно пов'язані із гендерними рольовими нормами – уявленням людей про правила поведінки і відповідні до них дії, яких мають дотримуватися чоловіки і жінки, тобто моделі очікуваної поведінки жінок та чоловіків у суспільстві [4]. Таким чином, гендерні стереотипи являють собою зумовлені культурними традиціями, досить спрощені шаблони-рамки щодо поведінки, рис характеру, системи цінностей та уподобань та ін. чоловіків і жінок, які є стійкими та емоційно забарвленими.

Необхідність формування критичного ставлення зростаючого покоління до гендерних стереотипів як механізмів соціалізації спонукає до використання такого виду самостійної роботи як написання казок про виникнення гендерних стереотипів. Використання таких казок підштовхує особистість до висновків та умовиводів, самостійного вибудовування понять про протистояння гендерним стереотипам та гендерним упередженням, сприяє успішній соціалізації з урахуванням можливостей та особливостей статі кожного.

Основні гендерні стереотипи, які можна розкрити під час написання казок:

- стереотипи маскулінності-фемінності (казки «Чому хлопчики не плачуть?», «Як світ поділили на блакитний і рожевий», «Відважна Фрея», «Чарівник у пошуках капризуль», «Страшилки, або Хто кого боїться» та ін.);
- стереотипи, що стосуються змісту праці чоловіків/хлопчиків і жінок/дівчат (казки «Чому дівчата не граються машинками, а хлопчики ляльками?», «Як жінки на драконах літали», «Як Попелюшка стала бізнес-леді» та ін.);

- стереотипи, пов'язані із закріпленням сімейних і професійних ролей (казки «Як Ніна борщ варила», «Чому дівчата не йдуть до армії», «Казка про Тимофія, який боявся прибирати вдома», «Лисичка Марго на пожежі», «Як ельф Флай весь ліс нагодував» та ін.);
- стереотипи, пов'язані із привабливістю (Казки «Чому Гійом не вмивається?», «Чарівна сукня для Анастасії», «Він – атлет, вона – тендітна», «Білохвостик, або Казка про зайчєня» та ін.).

Використання студентами створеного казкового матеріалу під час професійної практики сприяє ненав'язливому орієнтуванню на переосмислення гендерних стереотипів, гендерних ролей, гендерних норм як нормативних образів «справжньої» фемінності і маскулітності.

4. *Розробка роздаткового матеріалу до фільмів.* Роздатковий матеріал передбачає у своєму змісті підготовлений невеликий текст про фільм, де вказано режисера, сценариста, на основі якої книжки (події) його знято, імена акторок і акторів, короткий зміст, а також перелік отриманих нагород. До того ж, вказано, як звуть героїв і героїнь фільму, щоб при обговоренні їх можна було згадувати на імена, зазначено цікаві факти стосовно режисера чи акторів, які брали участь у цьому фільмі [1, с. 9]. Такі факти розширюють для студентів контекст обговорення, надають йому глибини (наприклад, базові факти стосовно положення жінок/чоловіків в країні, у якій було знято обраний фільм, що визначає основу для порівняння із місцевим досвідом, концентрує увагу студентів на проблематиці кінофільму).

Пропонуємо частину переліку фільмів на гендерну тематику для укладання студентами роздаткового матеріалу за результатами їх перегляду.

«Янголи із залізними зубами», 2004, США. Історичний фільм про боротьбу суфражисток у 1912-1920 роках в США за право голосу.

«Суфражистка», 2015, Великобританія. Документальний фільм про суфражистський рух у Великобританії кінця XIX – початку XX століття.

«Посмішка Мони Лізи», 2003, США. Фільм про проблему доступу жінок до освіти та сенсу вищої освіти для жінок в 1950-ті роки в США.

«Квітка пустелі», 2009, Великобританія. Фільм про історію жінки, яка першою публічно засудила практику жіночого обрізання, була призначена спеціальною посилкою ООН та створила Фонд по боротьбі з жіночим обрізанням.

«В гонитві за щастям», 2006, США. Фільм про те, як чоловік виконує ролі і батька, і матері та вміло реалізовує по суті жіночу (у нашому суспільстві) функцію з виховання та опіки дитини.

«Біллі Еліот», 2000, Велика Британія. Фільм про прагнення 11-річного хлопчика займатися хореографічним мистецтвом, що суперечить гендерним стереотипам його родини, друзів, мешканців маленького містечка.

«Коллет», 2018, США. Фільм про боротьбу талановитої письменниці за творчу свободу та незалежність у професійній діяльності від впливу чоловіків.

«Дівчина із Данії», 2015, Велика Британія. Фільм про першу людину, якій було зроблено операцію по зміні статі.

«Великі очі», 2014, США. Фільм про відому художницю та її феноменальний успіх у професійній діяльності та взаємовідносини з її чоловіком, який видавав себе за справжнього автора її картин.

«Дангал», 2016, Індія. Фільм про участь жінок у «чоловічому» виді спорту – боротьбі.

«Педмен», 2018, Індія. Фільм підіймає теми менструації, жіночої гігієни та табування природніх фізіологічних процесів як «брудних».

Наводимо приклад оформлення роздаткового матеріалу до фільму «Сестри Магдалини», 2002, Ірландія, Велика Британія.

Сюжет

Чотири дівчини потрапляють до притулку святої Магдалини в Ірландії, де їм дано право



Історична драма про соціальну нерівність. Фільм відзначений найвищою нагородою на Венеціанському кінофестивалі.

Режисер: Пітер Маллан

Автор сценарію: Пітер Муллан

В ролях: Джеральдін Макюен, Енн-Мері Дафф, Нора-Джейн Нун, Дороті Даффі, Айлін Уолш, Мері Мюррей, Брітта Сміт, Френсіс Хілі, Філіс Макмейхон та ін.

спокутувати свою гріховну поведінку: дві з них народили дітей поза шлюбом, третя була зґвалтована своїм кузеном, а четверта фліртувала з хлопчиками. Всі вони мають працювати у пральні під суворим наглядом черниць, які ламають їх гординю шляхом садистських покарань. Деякі з мешканців не витримують і гинуть, але на це ніхто не звертає увагу, адже їхні душі, які пройшли очищення, потрапляють в рай.

Фільм відображає історію розвитку або деградації особистостей цих дівчат, що перебувають під невиспущим контролем жінок, що дали добровільну обітницю безшлюбності, служниць Бога, Христових наречених.

Головні героїні – Роза, Бернадетта і Маргарет

Цікаві факти

Притулки Магдалини в Ірландії утримувалися сестрами милосердя під заступництвом католицької церкви. Потрапляючи сюди з родин або сирітських притулків, молоді дівчата опинялися в умовах, близьких до тюремного ув'язнення. Важкою роботою вони повинні були спокутувати свої гріхи. Гріхом, що заслуговує такої спокути, могло стати що завгодно: материнство поза шлюбом або занадто відверта краса, зухвале каліцтво, або нещастя стати жертвою насильства й

мати необережність розповісти про це. За ці гріхи вони безкоштовно працювали 364 дні в році, напівголодні, піддаючись тілесним покаранням і приниженням. Це покарання було безстроковим. Тисячі жінок провели життя й померли тут.

У період з 1922 по 1996 рік в пральнях працювало близько 10 тисяч жінок, причому більше двох тисяч з них були направлені туди за рішенням державних органів. Згідно зі звітом, пральним діставалися вигідні державні контракти, тоді як праця їх робітниць не оплачується.

Останній притулок Магдалини в Ірландії закритися в 1996 році.

У 2013 році ірландський прем'єр-міністр Енда Кенні вибачився від імені держави за роль парламенту у функціонуванні «пралень Магдалини» – жіночих католицьких притулків. Кенні у своїй промові назвав існування «пралень Магдалини» «національною ганьбою».

5. Укладання гендерного портфоліо. Портфоліо становить технологію роботи з результатами навчально-пізнавальної діяльності студентів, яку використовують для демонстрації, аналізу і оцінки освітніх результатів, розвитку рефлексії, підвищення рівня усвідомлення, розуміння й самооцінки результатів освітньої діяльності, що сприяє відпрацюванню та структуруванню інформації, формуванню навичок відбору змісту, самооцінці та самопрезентації [6, с. 155-156].

Гендерне портфоліо в підготовці студентів використовується нами як інформаційний пошук у сфері гендерних досліджень, систематизація інформації, підготовка матеріалів для створення навчально-методичних рекомендацій, вивчення нового наукового напрямку та ін., який сприяє розвитку в студентів навиків методичної роботи із різними видами навчальної і професійної інформації, систематизації професійних знань, формуванню професійної рефлексії. Компонентами гендерного портфоліо можуть бути алгоритми, творчі роботи, аудіо- та відеоматеріали, анкети і результати їхнього опрацювання, щоденники спостережень, глосарій, сертифікати тощо. Під час створення гендерного портфоліо студенти мають можливість обрати тему портфоліо та наповнити його рубриками відповідно до своїх інтересів, наприклад:

- теоретичний монолог – основні теоретичні поняття із теми гендерного дослідження;
- що це значить? – термінологічний словник гендерних понять;
- роздуми на тему... – рефлексія за темою гендерного портфоліо;
- цитати та афоризми – вислови відомих людей за темою гендерного дослідження;
- диверсанти – аргументи і контраргументи за темою гендерного портфоліо;
- девіз, емблема, реклама теми – створення образу гендерного портфоліо;
- дослідження – аналіз вітчизняних і зарубіжних напрацювань за темою дослідження;
- паралельні світи – визначення міжпредметних зв'язків теми гендерного дослідження з іншими науковими сферами та ін.

6. Гендерна експертиза видань періодичної преси. Однією із ефективних форм роботи у здійсненні підготовки студентської молоді на заняттях з гендерної психології є гендерна експертиза видань періодичної преси, яка полягає у виявленні специфічних якостей чоловіків і жінок, їх соціальних ролей, з якими читачі знайомляться на сторінках, а також специфіку трансляції цих образів.

Гендерна експертиза видань періодичної преси полягає у відборі якісної інформації, що дозволяє виявити «приховані загрози» розвитку особистості, визначити ступінь гендерної стереотипізованості публікації. Метою здійснення гендерної експертизи є виявлення особливостей соціальних ролей, індивідуальних якостей жіночих і чоловічих образів, виявлення гендерних стереотипів, гендерних якостей, соціальних ролей, специфіку розподіл у професійній та сімейній сфері, організацію дозвілля в представників обох статей тощо.

Під час здійснення гендерної експертизи необхідно зосередити увагу на частоту звернення до гендерних стереотипів, виявити соціальні ролі, які виконують персонажі на сторінках, вивчити розподіл сімейних обов'язків. Окремим питанням експертизи є з'ясування фемінних та маскулінних якостей, які закріплюються у свідомості особистості.

Результати гендерної експертизи видань періодичної преси доцільно фіксувати у таблиці, зміст якої запропонувала А. Смірнова [5, с. 9-12].

За результатами гендерної експертизи студенти мають можливість визначити частоту звернень до гендерних стереотипів; виявити соціальні ролі, які виконують чоловіки та жінки; означити професії, які фігурують як «жіночі» та «чоловічі»; вивчити розподіл сімейних обов'язків, які транслюються на сторінках видань; виявити, які фемінні / маскулінні якості закріплюються у свідомості читачів; визначити сфери дозвілля, що пропонуються виданнями для жінок (дівчат) та чоловіків (хлопців).

7. Випуск інформаційно-реklamних матеріалів на гендерну тематику. Підготовлені студентами інформаційно-реklamні матеріали на гендерну тематику передбачають поширення різноманітних даних, що можуть бути корисними для студентів-першокурсників, органів студентського самоврядування, первинної профспілкової організації студентів для розуміння принципів, сучасних тенденцій гендерного підходу в освіті та допоможуть зорієнтуватися і приймати гендерно відповідальні рішення у системі суб'єкт-суб'єктної взаємодії (наприклад, рекламна листівка «Ми різні – ми рівні», буклет «Ми за гендерну рівність у школі», інформаційний листок «8 Березня: історія свята» та ін.).

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі... Здійснений аналіз не претендує на повне висвітлення досліджуваної проблеми. Вважаємо за доцільне подальше дослідження та визначення видів самостійної роботи студентів при вивченні гендерної психології з метою формування майбутнього

Таблиця 1.1

Класифікатор гендерної експертизи текстів та малюнків видань періодичної преси

Змістові одиниці експертизи		Індикатори характеристик у тексті та зображеннях (одиниці рахунку)
Маркери чоловічого образу		Граматичний рід; звернення «чоловік», «тато», «брат», «дід», «хлопець», «юнак», «підліток», «старець», «хлопчак» та ін.; вказування імені.
Маркери жіночого образу		Граматичний рід; звернення «жінка/жіночка», «мама», «сестра», «бабуся», «дівчина», «дівчинка», «донька», «хресна», «дівчисько» та ін.; вказування імені.
Змістові одиниці експертизи		Індикатори характеристик у тексті та зображеннях (одиниці рахунку)
Галузі професій	Транспорт, зв'язок, фінанси	
	Мода та індустрія краси	
	Органи управління	
	Освіта, наука, культура	
	Охорона здоров'я	
	Армія, поліція	
	Торгівля, побутове обслуговування	
Змістові одиниці експертизи		Індикатори характеристик у тексті та зображеннях (одиниці рахунку)
Захоплення	«Активна діяльність поза домом»	
	«Мистецтво»	
	«Природа»	
	«Пізнавальні ігри»	
	«Креативні ігри (творчість)»	
Норми	Норми поведінки поза домом	
	Норми поведінки вдома, в родині	
	Норми особистісних якостей людини	

висококваліфікованого фахівця із егалітарним світоглядом, асертивною поведінкою, умінням протистояти гендерним стереотипам та здатністю здійснювати професійну діяльність на засадах гендерного підходу.

Список використаних джерел:

1. Дмитрієва М. М. Жіночий кіноклуб: Методичні рекомендації. К., 2012. 76 с.
2. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради України. 2014. № 1556-VII.
3. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Рекомендація CM/Rec(2019)1 Комітету міністрів державам-членам щодо запобігання сексизму та боротьби з ним. 2019. URL: <https://rm.coe.int/cm-rec-2019-sexism-ukr-rev-ps-no-track-changes-fin-with-content-al/1680953cb8>

5. Смирнова А. В. Учимся жить в обществе. Гендерный анализ школьных учебников. М. : ЗАО Олита, 2005. 80 с.
6. Современные образовательные технологии : учеб. пособ. 2-е изд., стер. / коллектив авторов ; под ред. Н. В. Бордовской. М. : КНОРУС, 2011. 432 с.
7. Ткалич М. Г. Гендерна психологія : навч. посіб. К. : Академвидав, 2011. 248 с.

Transliteration of References:

1. Dmytriieva M. M. Zhinochyi Kinoklub : Metodychni Rekomendatsii. K., 2012. 76 s. [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu». Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2014. № 1556-VII.
3. Entsyklopediia osvity / holov. red. V. H. Kremen. K. : Yurinkom Inter, 2008. 1040 s. [in Ukrainian].
4. Rekomendatsiia CM/Rec(2019)1 Komitetu ministriv derzhavam-chlenam shchodo zapobihannia seksyzmu ta Borotby z nym. 2019. URL: <https://rm.coe.int/cm-rec-2019-sexism-ukr-rev-ps-no-track-changes-fin-with-content-al/1680953cb8>
5. Smyrnova A. V. Uchymisia zhyt v obshchestve. Hendernyi analiz shkolnykh uchebnykov. M. : ZAO Olyta, 2005. 80 s. [in Russian].
6. Sovremennye obrazovatelnye tekhnolohyy : ucheb. posob. / kollektiv avtorov ; pod red. N. V. Bordovskoi. M. : KNORUS, 2011. 432 s. [in Russian].
7. Tkalych M. H. Henderna psykholohiia : navch. posib. K. : Akademvydav, 2011. 248 s. [in Ukrainian].



TAFINTSEVA Svitlana Igorivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Ukraine

E-mail: taffinceva@gmail.com

TYPES OF INDEPENDENT WORK OF STUDENTS IN THE STUDY OF THE DISCIPLINE «GENDER PSYCHOLOGY»